

Vzroki za nizek učni uspeh in njihove družbene posledice

Težave, ki izvirajo iz socialnih in ekonomskih okoliščin dijakov, so pogosto vzrok za nizek učni uspeh ali celo neizpolnitev minimalnih pričakovanj šole s strani dijaka. Veščine, ki jih dijak ni pridobil v osnovni šoli, je težko pridobiti pozneje, kar ima negativen učinek na celotno življenjsko perspektivo posameznika. Pomanjkanje ključnih kompetenc posameznika vodi do učnih neuspehov, posledično izgubi motivacijo in na koncu opusti šolanje.

Populacija dijakov z najnižjim učnim uspehom se po vsej Evropi pojavlja v poklicnih šolah. Tako prihaja do kopičenja težav: brez osnovnih znanj in veščin se dijaki ne morejo naučiti toliko, kot naj bi se, da bi lahko izpolnili pričakovanja trga dela. Njihova pripravljenost za učenje se zmanjšuje, kar se lahko zaključi z nezadovoljstvom in razočaranjem, to pa se odraža tudi skozi vedenjske težave in kljubovanje šolskim predpisom. V sistemu dijaki z najnižjim učnim uspehom velikokrat ostanejo brez ustrezne in potrebne pomoči. Preprosto nimajo priložnosti, da bi dohiteli druge. Običajno je tudi, da se dijaki s podobnimi težavami socialno povezujejo. To ima negativen vpliv na učni uspeh vseh dijakov, kar dokazujejo tudi evropske študije. Pogosto med njimi prevladujejo člani manjšin, kar še povečuje njihovo socialno izključenost. Na ravni sistema to pomeni, da se družbene neenakosti ohranjajo in celo krepijo.

Z vidika družbe gre za krepitev populacije, ki se mora spopasti s šolskim neuspehom in najverjetneje z brezposelnostjo. Življenjske perspektive najbolj ranljivih otrok so skoraj povsem določene že ob njihovem rojstvu. Ta proces prispeva k zmanjšanju gospodarske moči države in večja socialno nezadovoljstvo. Nizek učni uspeh je običajno mogoče omiliti le s sodelovanjem različnih akterjev in učiteljev.

Seveda poznamo tudi primere, ko dijak ima socialno ekonomske pogoje za visoko šolsko uspešnost, ki pa je ne doseže. Kljub temu je tak dijak pogosto uspešnejši, saj ima družina več sredstev, ki jih lahko vложи v razvoj njegovih osnovnih kompetenc ter tako nudi tudi osnovo za uspešnejše življenje. Najrevnejši in najnižje izobraženi teh sredstev nimajo, zato ne morejo zagotoviti razvoja ključnih kompetenc svojim otrokom, dijak pa se mora skozi življenje prebijati brez ustrezne pomoči. To v bistvu pomeni, da nima realnih možnosti za uspeh.

Dodatna literatura v angleščini:

European Commission/EACEA/Eurydice/CEDEFOP (2014): *Tackling Early Leaving from Education and Training in Europe: Strategies, Policies and Measures*. Eurydice and CEDEFOP Report. Publications Office of the European Union, Luxembourg.
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/175EN.pdf
p.140.

Zgodnja selekcija ter predšolska vzgoja in varstvo – podpora in ovire

Glede na statistiko EU sistemi, ki zgodaj in pogosteje ločujejo učence po sposobnostih dosegajo slabše uspehe kot sistemi s heterogenimi učnimi skupinami.

»Ločevanje učencev v različne homogene razrede ali izobraževalne poti na podlagi njihovega uspeha v zgodnjih letih je še ena pogosta praksa v številnih evropskih državah. Posledica tega običajno je, da učence usmerjajo ali proti splošnim ali poklicnim programom, kar na koncu vodi do različnih izobraževalnih in poklicnih možnosti.

Podporniki učne diferenciacije izpostavljajo, da se učenci lažje učijo v homogenih razredih, ki sledijo učnemu načrtu in pouku, prilagojenemu za njihove sposobnosti. Vendar raziskave kažejo, da prezgodnje ločevanje učencev zelo negativno vpliva na učence, ki so razvrščeni v razrede, ki ne ustrezajo njihovemu potencialu in/ali željam (Hattie, 2009). Zdi se, da povečuje razlike in neenakost pri dosežkih učencev (Hanuschek and Wößmann, 2006; OECD, 2012).« (Eurydice-CEDEFOP, 2014, 45.)

»Podatki, zbrani v mednarodnih primerjavah učnih dosežkov (PISA in PIRLS), jasno kažejo koristi udeležbe v predšolski vzgoji in varstvu. V sodelujočih evropskih državah so učenci, ki so v otroštvu obiskovali predšolsko vzgojo in varstvo, v povprečju dosegli za 35 točk višje rezultate od tistih, ki tega programa niso obiskovali, kar ustreza skoraj enemu letu formalnega izobraževanja. Dokazi mednarodne raziskave bralne pismenosti PIRLS 2011 kažejo, da so otroci, ki so daljše obdobje obiskovali predšolsko vzgojo in varstvo, boljše pripravljene za vstop v osnovno izobraževanje in dosegajo večje uspehe. Za večino evropskih držav, ki so sodelovale v raziskavi PIRLS 2011, podatki kažejo, da čim več časa je otrok preživel v predšolski vzgoji in varstvu, tem boljše rezultate bralne pismenosti dosega.« (Eurydice-CEDEFOP, 2014, 47.)

Dodatna literatura v angleščini:

European Commission/EACEA/Eurydice/CEDEFOP (2014): *Tackling Early Leaving from Education and Training in Europe: Strategies, Policies and Measures*. Eurydice and CEDEFOP Report. Publications Office of the European Union, Luxembourg.
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/175EN.pdf p. 45.-47.

Vključevanje različnih skupin

Evropski statistični podatki kažejo tudi na razlike med fanti in dekleti: dekleta običajno dosegajo boljše rezultate pri branju, fantje pa so uspešnejši pri matematiki in naravoslovju. Vendar je spol samo en dejavnik med mnogimi. Najodločilnejši dejavnik je socialno-ekonomski status osebe.

Dodatna literatura v angleščini:

European Commission/EACEA/Eurydice/CEDEFOP (2014): *Tackling Early Leaving from Education and Training in Europe: Strategies, Policies and Measures*. Eurydice and CEDEFOP Report. Publications Office of the European Union, Luxembourg.
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/175EN.pdf p. 42.

Kaj pomeni nenadno poslabšanje učnega uspeha?

Če se dijakov učni uspeh nenadno poslabša, to ne pomeni, da ni osvojil ključnih kompetenc in da ima težave z učenjem. V tem primeru je stiska, ki naj jo učitelj naslovi, nenadna negativna sprememba. Do te lahko pride zaradi napetosti med učiteljem in dijakom, soočanja z spremembami, značilnimi za mladostniško obdobje, ali zaradi drugih dogodkov, ki negativno vplivajo na dijaka. Slednjim je treba nameniti posebno pozornost, saj lahko na primer pomenijo, da dijak, ki je prej dosegal dober uspeh, doživlja konflikte v družini ali socialni skupini (npr. nasilje, zloraba drog), kar zahteva strokovno pomoč.

Evropski sistemi večinoma spremljajo nizek učni uspeh, vendar ne beležijo nenadnega poslabšanja. Vseeno pa je mogoče najti nekaj takih primerov. Tako se denimo v Sloveniji tradicionalno tri negativne ocene štejejo za znak stiske. Na Švedskem učitelji nemudoma pokličejo starše, če se ocene pri enem ali dveh predmetih nenadno poslabšajo. Estonija ima za ta primer poseben protokol: nenaden padec uspešnosti se obravnava kot znak stiske, šola pa je dolžna uporabiti sistem podpore za izboljšanje uspeha dijaka.

Dodatna literatura v angleščini:

European Commission (2013a): *Early warning systems in Europe: practice, methods and lessons*. Thematic Working Group on Early School Leaving (TWG on ESL), Brussels.
http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/doc/europe-warning-systems_en.pdf p. 7.

oznake: znaki stiske, analiza vedenja, razvoj zaupnega odnosa, padec učnega uspeha

<<< Disclaimer >>>

This material was made in the framework of CroCooS – Prevent dropout! project. For more information visit this site:
<http://crocoos.tka.hu>.

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. This material can be found on the project website: <http://crocoos.tka.hu>.

CroCooS Resource Pool elements by [CroCooS partnership](#) is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](#). Based on a work at <http://crocoos.tka.hu>. Permissions beyond the scope of this license may be available at <http://crocoos.tka.hu>. For more information about this CC license, visit [this site](#).

